

१९५२ रीमा मूल

ASHA ARCHIVES 3602

१ श्रीगणेशाय नमः ॥ ॥ वस्त्राणां निर्विघ्नतां हि तस्मिन् दशसं दोषः सदा भीष्टदाः त्वेता न प्रशमाय यत्र मनसो वृत्तीः सम
 लादधुः श्रीविलोभरणा मुजं भवयथ मे कवी जं परं हृत्पद्मे विनिधाय तन्निरुपमं तर्कमृतं तन्यते ॥ ॥ अथ श्रुतिः
 श्रुयते ॥ आत्मा त्वरे दुष्टयः श्रोतव्यो मंतयो निदिध्यासितव्य इति ॥ अथार्थः मुमुक्षुणा आत्मा दुष्टयः मुमुक्षोरात्म
 दर्शनमिष्टसाधनमिति यावत् ॥ आत्मदर्शनोपायकरत्वात् ॥ श्रोतव्य इत्यादि ॥ तेनार्थक्रमेण शास्त्रक्रमस्य
 क्रोभवति ॥ अग्निहोत्रं जुहोति ॥ यवागुं पचतीत्यादि वत् ॥ तथा च अवगमनननिदिध्यासितानि तत्त्वज्ञानानि ॥ ११ ॥
 न कानीत्युक्तं भवति ॥ अत्र श्रुतितः कृतात्म अवगमनस्य मनने अधिकारः ॥ मननं चात्मन इतरमिन्नत्वे मानुमा
 ने ॥ तत्र भेदप्रतियोगिदतरज्ञानसाध्यम् ॥ तथा चेतर एव तदर्थं पदार्थानि रूपानि संश्लेषतः सामान्यतः पदा
 र्थो द्विविधः भावो भावश्च ॥ भावो घट इति ॥ इव गुणकर्मसाधनान्यविशेषसमवायभेदात् ॥ तत्र द्वयत्वकर्मत्वा

त० मृ

चप

त्यक्षाणि वरिष्ठव्यष्ट्यक्षं प्रतिमरुत्वे सति उद्धृतत्पवत्वं प्रयोजकम् ॥ ॥ अथ उच्यते त्रिप्रक्रिया ॥ ॥
 तत्रोत्पत्तिः कारणवताम् ॥ अन्यथा सिद्धनियते पूर्ववर्तित्वं कारणत्वं ॥ त्रिविधानि कारणानि ॥ समवायिका
 रणां समवायिकारणानि मित्रकारणानि ॥ यत्समवेतकार्यमुत्पद्यते तत्समवायिकारणम् ॥ यथा परमाण्वर्थः
 लवणं ॥ कपालं घटस्य ॥ समवायिकारणे सर्वत्र कारणमसमवायिकारणं यथा परमाण्वर्थसंयोगो घटः
 कस्य ॥ कपालं तत्पदं घटस्य ॥ तदुभयानिर्जकारणं यत्तन्निमित्तकारणं ॥ यथा घटो ईश्वरः ॥ घटे दण्डः
 ॥ इतस्कारणत्रयं भावकार्यत्रयम् ॥ तत्र समवायिकारणं सर्वत्र दुर्बलमेव ॥ असमवायिकारणं तु दुर्बलं तुल्यं तु
 गुणः कर्मच ॥ कार्यमात्रं प्रतिसाधारणकारणकारणानि ॥ ईश्वरस्तज्ञानेच्छाकृतयः प्राभावकारुदिगदद्या
 नितत्र परमाण्वर्थसंयोगाच्च कमुत्पद्यते ॥ संपुक्तद्वयकत्रयात्रत्येरेणः ॥ एवं चतुराणां कादिकपालात् ॥ क

पालक्यसंयोगेन घटो जायते ॥ घटस्तत्त्वावयवी ॥ ॥ अथ दुर्वा पुमार्गं कथ्यते ॥ ॥ पत्न्यश्च दुर्वा पुत्न्यश्च पु
 माणसः ॥ अतीन्द्रिये (तुमानसः) तत्तत्क्षहेतुसाध्यं दृष्टं तत्तत्तत्साध्यम् ॥ विशेषो वक्ष्यते ॥ मरमाणश्च एका नुमा
 नं यथा त्रसरेणः सावयवद्वयारब्धः वहिरिन्द्रियवेद्यद्वयत्वात् ॥ वहिरिन्द्रियवेद्यद्वयत्वं तत्त्वावयवद्वयार
 ब्धं ॥ यथा घटः ॥ अत्र त्रसरेणः पक्षः ॥ सावयवद्वयारब्धत्वं साध्यम् ॥ वहिरिन्द्रियवेद्यद्वयत्वादिति हेतुः ॥ घटो घ
 टात्तः ॥ अनेन घातकं परमाणुं सिध्यति ॥ आकाशवायुशब्देन स्पृशेत्तन्मुनीयते ॥ शब्दो दुर्वा श्रितो मु
 णात्तः ॥ यथा घातकं ॥ अनेन दुर्वा तत्त्वात् ॥ शब्दाश्च यत्नेनाकाशं सिध्यति ॥ पृथिव्यादि त्रयीवृत्तिरयस्य
 शब्दो दुर्वा श्रितो मुणत्वात् ॥ इत्युत्तमानेन दुर्वा तत्त्वात् ॥ शब्दाश्च यत्नेनाकाशं सिध्यति ॥ कासे पुमार्गं यथा ॥ परत्वा
 त्परत्वे द्विविधे ॥ कासिके देशिके च ॥ परतोत्पत्तिश्च वरुतररविक्रिया विशिष्टशरीरज्ञानात् ॥ अपरोत्पत्तिश्च

॥३॥

तन्म

सतररविक्रिया विशिष्टशरीरज्ञानात् ॥ परत्वं ज्येष्ठत्वं अपरत्वं कनिष्ठत्वं तदनुमानं यथा ॥ परत्वं जनकं वरुत
 ररविक्रिया विशिष्टज्ञानमिदम् ॥ परंपरासंबन्धे घटकसापेक्षमसाक्षात्संबन्धाभावे सति विशिष्टज्ञानत्वात् ॥
 लोहितस्युटिकरतिप्रत्ययत् ॥ परंपरासंबन्धश्चरविक्रिया स्वसमवायि संपुक्तसंयोगः तेन सर्वं भेदकतया
 कातः सिध्यति ॥ तत्रुक्तास्य भूतं भविष्यवर्तमानं भेदेन वदुत्वात्कुत एकत्वमिति चेन्न उपाधिभेदेन भेदप्रत्य
 यात् ॥ कातोपाधयोरविक्रियादिरूपाभिन्ना एव देशिकपरत्वापरत्वाभ्यां दिशि तस्य द्विभाते वरुत समीपत्वे
 कश्चित्सापेक्षवरुतरसंबन्धविशिष्टज्ञानमिदं परत्वं जनकम् ॥ परंपरासंबन्धे घटकसापेक्षमसाक्षात्संबन्धाभावे सति
 ॥ तेन शब्दशः सिद्धिः नकाकाशमेव सर्वं घटकमात्मनि विद्यमानं ॥ तत्त्वशब्दाश्च यत्नेनैव वक्ष्यन्ते ॥ इत्युत्तमानेन
 मिकत्वात् ॥ नरविक्रियापुपनायकत्वसंभवः अहं सुखीत्यादिप्रत्यक्षमात्मनि पुनर्जातं परं शब्दे वा तुमानेन यथा ॥

क्षितिः सर्वार्थकार्यत्वात् घटवत् ॥ तेनेश्वरस्य तद्वृत्तिनिमित्तत्वात् नेहा कृती नीत सर्वतत्त्वव्यसिद्धिः नवसिद्धिमा
 गीतयथा ॥ सुखादीषु तत्त्वैर्इन्द्रियजन्यैर्जन्यपुत्राभ्युत्पत्तात् ॥ घटवत् तत्त्ववत् ॥ तथा वैन्द्रियात्तरवाधेन मनसः सिद्धिः ॥
 अथ उच्यते नाशप्रक्रिया ॥ ॥ उच्यते नाशो द्विविधः कश्चिदसमवायिकारणनाशः ॥ कश्चित्समवायिकारणना
 शावतत्रापो यथा ॥ परमाणुद्वयसंयोगनाशादणुकनाशः ॥ ॥ द्वितीयो यथा ॥ कथातनाशाद्युटनाशः ॥ घट
 नाशस्तु दुर्नयतः सर्वभवति ॥ आकाशकातदिगामोपरमाणुबो ॥ इत्ययः समवायश्च पृथिव्यादिपञ्चानामृत ॥ ५ ॥
 त्वं ॥ पृथिवीजलतेजोवायुमनसां क्रियावत्त्वसूत्रं ॥ पृथिवीजलतेजोवायुबोद्धवत् समवायिकारणानि का
 लस्य कालिकसंवेन सर्वविकरणत्वम् ॥ ॥ अथ गुणकथंते ॥ रूपरसगंधस्पर्शसंख्यापरिमाणपृथक्
 संयोगविभागपरत्वापरत्वं बुद्धिसुखदुःखेष्टादेषप्रयत्नगुरुत्वप्रवृत्तत्वेरुसंस्कारभर्मशब्दाश्चतुर्विंश
 वर्मा

तत्त्व

प्रोच्यते तदनन्तरम् ॥ अत्र त्रितयसंयुक्तः स्वात्मनो मनुमीरितः ॥ बलत्तो यप्रवाहायाः कन्यायाहस्रमावतः
 भूमेः खनित्वा तत्राधो घटं संस्थापयेदमुं ॥ उपरिष्ठात्पुदेयानि शर्करासकलानिव ॥ यथोपरिप्रवाहस्तु गच्छेत्का
 र्यायिथाविधिं ॥ तत्र षण्मासपर्यन्तं स्थापयेद्यत्नतो घटं ॥ अन्वहं भक्षयेत्तस्यैः सूतं मेकः सुधान्वितः ॥ वलिस्त
 न्नप्रयत्नेन देयः प्रतिवतुर्द्विसम् ॥ मेकरूपेण सा देयी स्वयमेवात्तिनयतः ॥ तस्मात्तत्रार्चनं कार्यं देवीवु
 ध्यानसंशयः ॥ सूतस्तदुदरे वद्धो भवतीति सुनिश्चितम् ॥ षण्मासांतरं देवितत उत्थापयेत्सुधीः ॥ गृहकोणत
 तः स्थाप्य मन्धकारैरुत्सृज्य ॥ एकं हि विवरं कार्यं कुम्भे तत्र शनैः शनैः ॥ संपिष्टं हि कुलीतो यंपलमात्रं विनिःक्षि
 पेत् ॥ तेन क्षिद्रं यथा देविमासिमास्येवं चोच्चरेत् ॥ तत्तो यं षष्टपलमितं षष्ठ्युमासेषु दापयेत् ॥ ततः संवत्सरे पूर्णं
 वहिर्निःकासेयेच्छनैः ॥ ततो नृरिक्षेत स्थाप्यं प्रयत्नेन विवक्षणा ॥ तत्र विघ्नकराः सर्वे देवदानवराक्षसाः ॥
 सावधानो भवेत्तस्मात्प्रतिक्षणमनन्यधीः ॥ तत्र रक्षाप्रकर्तव्या मन्त्रेनानेन पार्वति ॥ क्रोधवीजत्रयं प्रोच्य देव्याः संवेदनं
 वदेत् ॥ यक्षराक्षसभूतेति पिशाचप्रेतइत्यपि कुष्माण्डजघ्नकेतो वततत्तथा योगिनीति वा ॥ स्कन्दवेतल उच्चार्य क्षत्रपा

देवि यक्षराक्षसभूतपिशाचप्रेत
 कुष्माण्डजघ्नकेतो योगिनी स्कन्दवेतल
 त्रपालविनायकघोराकण्डोदकाविना
 यकश्मश्टं रक्षरक्षस्वाहा ॥

लविनायक॥ ततो घोणकमुच्चिख्य उच्चकतिपदं वदेत्॥ विनायकश्चतुष्पाद इमं घटमुदीरयेत्॥ रक्षर इति चोक्त्यस्मा
 हन्तो मन्त्रमुत्तमः॥ मन्त्रेणानेनावगुण्ठयितुं कुर्यादेवं ततः परं॥ कस्मिन्तु रक्षस्य पलमात्रं देवं भुवि॥ दद्याच्च प्रथमे
 मासितेन छिदेण साधकः॥ द्वितीये मासितुलसी तृतीये श्रेयसी रसः॥ चतुर्थे मार्करींदेया त्वं वमलश्मणारसः॥ षष्ठे
 हेमवतीयत्रयं पानं विधीयते॥ पूर्णे षष्ठादेशे मासि प्रदद्यान्मादिवं वलिं॥ ततो निष्काशयेद्देवं सिंदूरारुणसन्नि
 भम्॥ वस्त्रैः करवेष्टयित्वा ततस्तमवेनामयेत्॥ शनैः शनैः धूमयेत्तथा वद्धमतिदुर्गः॥ ततः सागुटिका देवि सिंदूरारु
 णसन्निभा॥ इन्द्रगोपादपितथा माणिक्यशकलादपि॥ महाशोणभवेद्देवितां प्रगृह्य विशक्षणः॥ आण प्रतिष्ठा मा
 साग्र पूजयित्वा यथाविधि॥ देवतुजां समासाग्र मन्त्रेणानेन धारयेत्॥ प्रणवं शास्त्रं वीजं मापामां कुशमा मृतम्॥
 सर्वसिद्धिमथोच्चार्य देहि देहीति मे गृणेत्॥ ततस्त्वाहा पदं वोक्त्वा शिखायां बन्धयेत्ततः॥ अथाह त गतिं त्वया य
 त्रे क्ता तत्र गच्छतु॥ अनेनैव शरीरेण देवत्वं प्राप्नुयान्नरः॥ खेचरो जायते देवितथैवा दृश्यतां ब्रजेत्॥ नीयते वायु रूपो
 यं वायु मध्येन संशयः॥ तेजो भूत्वा निविशते तेजस्येव स साधकः॥ जले प्रविष्टो भवति जलरूपो वरानने॥ स आकाश

ॐ नमो भगवते वासुदेवाय
 ॐ नमो भगवते वासुदेवाय

तनुर्भूत्वा आकाश एव प्रविलीयते॥ सुमेरुततसंकाशो गुरिस्त्वा स भवत्यपि॥ परमाणु समो भूत्वा दृष्टिना स साक्षात्
 तरे॥ पिवेत्पवित्रं तुष्कं स यदि देवि पिपासति॥ वन्द्यसूर्यग्रहर्क्षाणि साधकश्चेद्दिधीर्षति॥ ध्रियते तत्क्षणादेव कश
 भां स्थित एव स॥ शापानुग्रहसामर्थ्यं भवति क्षिप्रमेव हि॥ लोकपालैः समंतस्य संवादो जायते मिथः॥ तेषां पुरा
 णि व्रजति सर्वा वैष्णवं भवेदसौ॥ नागांगना देवकन्या यक्षिण्योऽप्सरसस्तथा॥ तस्याग्रतः समायाति स्वयं मदन
 विह्वला॥ पिवेत्स साधकश्चेष्टो यावदावन्द्यतारकं॥ न शक्यते समारब्धानुं महिमा मादृशां प्रिये॥ अथ वा किं वदू
 क्तेन सत्यं सत्यं ववो मम॥ स साक्षाद्गुह्यवेति मन्त्रव्योनात्र संशयः॥ रोपताम्रा हिवद्भायो राशी न पर्वत सन्निभा
 यशो वास्पृशति क्षिप्रं सुवर्णं निश्चितं भवेत्॥ यस्मात्कामकला काली रूपेयं गुटिका प्रिये॥ तस्मान्नैव प्रयोक्त
 व्याख्या सुशुद्धा सिद्धिषु॥ केवलं देवता त्वैककारिणी गुटिका मिमां॥ धारयेत्कालिकारूपामप्रमत्तेन वेतसा॥ ५
 इति श्रीमहाकालसंहितायां चत्वारिंशतितमोऽष्टके गुटिकासिद्धिः॥ संतु ३२ आवणकुसे ५ रोज ३ शुभम्
 कालिका मकला देवि परं वल्लभ रूपिणी॥ यन्मया विहितं किञ्चित् तत्सर्वं सांगमेक्षु मे दूष्णमः स्वाहा॥

५

कुमारीतन्त्रेष्वपटले ॥ कालिकागायत्री ॥ कालिकायैविद्महे शमशानवासिन्यै धीमहि नन्नोद्योरप्रबोदयात् ॥ ॥
 शषातु कालीगायत्रीदशधा जप्रमानवः ॥ ब्रह्महत्यादिपापानि खण्डं खण्डं ब्रजन्ति हि ॥ अनया शदशीविशो अन
 या शदशोजपः ॥ अनया शदशं ज्ञानं नभूतो नभविष्यति ॥ नटीकापालिकी वेश्यारजकी नापिकांगण ॥ ब्राह्मणी
 स्तूडकन्या वतधा गोपालकन्या ॥ मालाकारस्य कन्या वनवकन्या प्रकीर्तिता ॥ एतेषु काञ्चिदानीयततस्तथा
 निमण्डले पूजयित्वा महारात्रौ त्रिदिनं पूजयेन्मनुं ॥ लक्ष्मीरूपं फलं देविततो मे धुनमावरेत् ॥ धर्मो धर्महविर्ही
 ने योन्यनौ मनसा श्रवा ॥ सुषुम्नावर्त्तनो नित्यमसैव हृत्तिर्जुहोम्यहं ॥ स्वाहान्तोयं महामन्त्रवास्तवः पारिकीर्ति
 तः ॥ ततो जपेत्स्त्रियंगच्छन् देवी त्रिभुवनेश्वरीम् ॥ एतच्छ्रुत्वा तु वनं विहुरीशानभाषितं ॥ नमोस्तु ते महेशानसर्वेश
 अथ वन्द्या त्वप्रसंमनप्रयोगमाह ॥ अथेदानीं प्रवक्ष्यामि कुञ्जिकातत्र मुत्तमं ॥ रक्तमाडी वषष्ठी वडा कुरोज
 लकुमारकः ॥ चतुर्विधो वाधकस्यात् मुनिभिः परिकीर्तितः ॥ तेषां स्वभावं वक्ष्यामि यथाशास्त्रं निशामय ॥
 एतेषां फलदं कार्यं नरेस्सत्तिकांक्षया ॥ निःसारणं स्थापनं ववलिदानं विशेषतः ॥ कर्त्तव्यं गुरुवाक्येन ज्ञात्वा

नात्मरूपिने ॥ इति श्री ॥

शास्त्रस्य तत्क्षणम् ॥ चतुर्विधो वाधकस्याज्जायते चतुर्कालतः ॥ यथोक्तं तत्स्थानाभेरधः पार्श्वे स्तने तथा ॥ रक्तमाडी प्रदो
 षण जायते फलहीनता ॥ नेत्रे हस्ते भवेज्ज्वाला योनौ चैव विशेषतः ॥ नानासंयुक्तरक्तश्वषष्ठीनां दूषणं भवेत् ॥ उद्वेगो गुरुता
 देहे रक्तश्रावो भवेद्वक्त्रं ॥ नाभेरधो भवेच्छून्यं डां कुरुः सनुवाधकः ॥ सस्त्रलावसगर्भा वस्त्रमदेहात्परक्तता ॥ जलकुमा
 रस्य दोषेण जायते फलहीनता ॥ मासैकं वा द्वयं वापि चतुर्हीना भवेद्यदि ॥ रक्तमाड्या प्रदोषेण जायते फलहीनता ॥ मासै
 केन भवेद्यस्याक्षतत्वाते द्वयं तथा ॥ मलिनारक्तयोनिः स्यात् पक्षिनी दूषणं भवेत् ॥ मासत्रयं चतुर्थं वा चतुर्हीना भवेद्यदि
 कृशाङ्गी करपाणिस्त्राज्ज्वाला डां कुरु दूषणं ॥ सदा कुदा भवेत्तेन वज्रकालमृतस्तथा ॥ गुरुस्तनी स्वल्परक्ता जलकुमारस्य पूषणम्
 अथ प्रशवविधिः ॥ त्रिकोणमथ षड्कोणं नवकोणं सङ्कलितं ॥ यंत्रां नेतां समालिख्य पूजयेन्मन्त्रपूर्वकं ॥ पश्चिमातृकया ध्या
 नगौरांगी शशिशेखरां पुत्रस्तै यभुजद्वयां ॥ ध्यायेत्त्रिजगतां ध्यात्रीसूतिकालयवासिनीं ॥ डां कुरु कुमारयोर्ध्यानम् ॥ शुक्लवर्णे हि
 वाङ्मवस्तुतिका गृहस्थितिं ॥ स्त्रीरजःपायिनं शान्तं ध्यायेत्त्रिभुवनेश्वरं ॥ षोडशैरुपचारैस्तु पूजयेत्त्रिदिनावधि ॥ सुवर्णरूप्यताम्रा
 दिपट्टवस्त्रादिभूषणैः ॥ अष्टोत्तरशतं मन्त्रं सहस्रं वापि भैरवा ॥ एवं पूजादिकं कृत्वा वलिं दद्याद्दिवक्षणाः ॥ वलितुत्रिविधं दद्यात्
 स्वभूजलचरं तथा ॥ वलिं दत्वा प्रयत्नेन नक्षत्रे रोषधं विधातव्यं मंत्रास्त्रानकाले सप्तम्यन्त्रे देयमौषधमुत्तमम् ॥ अत्र जोषवम्

६

नारं माया नृपाल क्षी कृत्स्नस्वाहान्तिको मनुः ॥ जपे दष्टोत्तरशतं रक्तमाद्रीविधिं विदुः ॥ तारं कामवीजं युग्मं फलं
 स्वाहान्तिको मनुर्मतः ॥ मन्त्रो यं षष्ठिको देव्याः पुत्रसिद्धिप्रदायकः ॥ ३ ॥ ह्रीं वा विमलावीजं युग्मं वज्रयोगिनी मनुः ॥ स्वा
 हा न्तो यं महामन्त्रो डां कुरस्य तु वै न पेत् ॥ तारं शूलाय वज्रेति हस्ताय तदनन्तरं ॥ स्वाहान्तो यं मनुर्द्विजलकुमारस्य
 निश्चितं ॥ इति मन्त्राः ॥ रक्तकायां धूम्रं वने नागदानां तथैव वा ॥ विह्वलायाश्च मूलं वमरीवेन समन्वितम् ॥ देयं दिन
 त्रयं यावदशुविः स्याद्दशकुना ॥ स्नातो परिव्रज्य तत्रोवात्तक्यां कीटमुत्तमम् ॥ एकविंशदिनं यावद्दुग्धेन सह मेधि
 कां ॥ मेधी तोलकमेकं च खण्डं च तोलकद्वयं ॥ घृत तोलकमेकं च पिबेद्दुग्धसमन्वितं ॥ मृतवासा मृतगर्भाका
 कवन्ध्या तथैव वा ॥ पुत्रहीना ववन्ध्या वपरेणैव प्रकीर्तिता ॥ संहरेत्सर्वरोगानां मेधी भक्षणमुत्तमं ॥ नाडीशु
 क्रायस्थि यामपरं रक्तु काला मिदमौषधं देयम् ॥ अश्वगन्धावटव्यालो मूलं लक्ष्मण मूलकम् ॥ भक्षयेत्सप्त
 रात्राणि दुग्धपिष्ट्वा पुनः पुनः ॥ अवस्यं सन्ततिस्तस्या पुंहीना गर्भधारिणी ॥ ॥ सन्ततिप्रदपद्मनिः ॥ ॥
 अग्निहोत्राश्च वेदाश्च राक्षसानां गृहे गृहे ॥ दयाधर्मश्च शीलं च राक्षसानां न विद्यते ॥ संतः सन्तः ॥